

Setkání vodohospodářů při příležitosti Světového dne vody 2016

Jan Plechatý

Svaz vodního hospodářství ČR spolu s Ministerstvem zemědělství a Ministerstvem životního prostředí uspořádal dne 22. března 2016 v Kongresovém centru Praha v pořadí již 21. celostátní setkání vodohospodářů při příležitosti oslav Světového dne vody, letos pod mottem Voda a pracovní místa.

Slavnostního setkání vodohospodářů se v letošním roce zúčastnilo téměř dvě stě zástupců státní správy, vodohospodářských podniků a společností z oborů vodovodů a kanalizací a vodních toků, a dále inženýrských a projektových firem. Stejně jako v minulém roce se v rámci tohoto setkání uskutečnilo předání ocenění vítězům soutěže Vodohospodářská stavba roku 2015, kde bylo oceněno deset staveb vodovodů a kanalizací včetně úpraven vod a čistíren odpadních vod, ale i stavby malé vodní elektrárny, staveb na ochranu před povodněmi nebo revitalizace vodních toků. Oceněné stavby jsou prezentovány v tomto čísle časopisu SOVAK.

Úvodem přivítal účastníky slavnostního setkání předseda představenstva Svazu vodního hospodářství ČR Petr Kubala a představil čestné předsednictvo, ve kterém zasedli zástupci dalších organizátorů setkání – Richard Brabec, ministr životního prostředí, Aleš Kendík, náměstek ministra zemědělství a František Barák, předseda představenstva Sdružení oboru vodovodů a kanalizací ČR.

V úvodních vystoupeních tito zástupci odpovědných ministerstev a představitelé vodohospodářů zdůraznili, že Světový den vody, kdy si celý svět připomíná význam vody pro život, je jinak vnímán ve vyspělé Evropě, kde je relativní „vodní blahobyť“ a ve velké části rozvojového světa, která trvale trpí problémy nedostatku vody, jak z hlediska potřebného množství, tak i kvality. Vodní blahobyť, ve kterém žijeme v České republice, však není samozřejmostí. Vyžaduje trvalou, vysoce kvalifikovanou práci vodohospodářů, kteří efektivně hospodaří s vodními zdroji, starají se o vyhovující kvalitu povrchové a podzemní vody anebo kvalitní pitnou vodu dopravují k uživatelům. Vodohospodáři přitom musí řešit stále častěji se vyskytující extrémní situace, ať jsou to povodně anebo období sucha a nedostatku vody, jako tomu bylo v minulém roce. Podvědomí „vodního blahobytu“ v široké veřejnosti i na politické úrovni se však může projevat negativně v tom, že se vodohospodářům nepodaří úspěšně prosazovat nezbytná opatření

k zabezpečení dostatku vody v budoucnu. Loňský rok i současný vývoj nasvědčuje tomu, že období sucha se může stále častěji opakovat. Avšak opatření, která jednou zcela jistě budou potřeba, nepůjdou realizovat tak rychle. Je zřejmé, že se stále nedaří dostatečně působit na veřejnost, aby si uvědomila všechny souvislosti spojené s vodou a její dostupností.

Oba zúčastnění představitelé ministerstev se s vodohospodáři shodli na tom, že i nadále se musíme vyhnout necitlivým zásahům do přirozeného vodního prostředí a adaptovat se na současné extrémní střídajících se období průchodu povodní a sucha s negativními dopady na naše obyvatele a mnohé sektory hospodářství, zejména průmysl a zemědělství i na životní prostředí. Vzhledem k tomu, že problematiku sucha a extrémních hydrologických jevů bude nutno v budoucnu koncepčně řešit, zdůraznili zásadní dokument přijatý v červenci loňského roku vládou, který schválil přípravu realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody s konkrétními legislativními, technickými, environmentálními i organizačními opatřeními.

Dále připomněli, že na základě řady koncepčních studií schválila vláda v únoru tohoto roku materiál k zahájení přípravy realizace vodních nádrží v regionech postihovaných suchem a rizikem nedostatku vody. Konkrétně se jedná o vodní nádrže v lokalitě Pěčín v povodí Labe a Vlachovice v povodí Moravy. Další dvě lokality - Senomaty a Šanov - v povodí Vltavy byly navrženy v oblasti Rakovnicka, která je historicky opakovaně zasahovaná suchem.

Klíčové úkoly Svazu vodního hospodářství ČR

Předseda představenstva SVH ČR Petr Kubala se ve svém příspěvku Problémy vodního hospodářství z pohledu SVH ČR zejména věnoval účasti Svazu a jeho členů při dovršení procesu plánování v oblasti vod. Vláda schválila zásadní koncepční dokumenty vodního hospodářství a ochrany vod pro období 2015–2021 – Národní plány povodí, jejichž součástí jsou i „programy opatření“ a dále Plány pro zvládání povodňových rizik, a to pro povodí Labe, Dunaje a Odry. Na webových stránkách všech státních podniků Povodí, Ministerstva zemědělství, Ministerstva životního prostředí a krajských úřadů jsou tyto „plány“ vyvěšeny.

Z přijetí těchto vládních dokumentů vyplývají pro vodohospodáře – členy Svazu i samotný SVH ČR, klíčové úkoly do příštích let. Jejich včasné a úspěšné plnění však nezáleží jen na vodohospodářích. Tím, že jejich realizace vyžaduje značné finanční prostředky, je třeba příslušným opatřením dát prioritu založením vhodných dotačních programů.

Jedním z významných ekonomických nástrojů k realizaci rozvoje vodního hospodářství je operační programu Životní prostředí (dále jen „OPŽP“) pro období 2014–2020. V průběhu roku 2015 i v letošním roce se členové Svazu aktivně zúčastňují svými připomínkami zahájení realizace OPŽP pro období 2014–2020. Pro další rozvoj vodního hospodářství jsou rovněž významné dotační programy Ministerstva zemědělství, zejména program Výstavby a technického zhodnocení vodovodů a kanalizací a program Prevence před povodněmi nebo nový program Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích. Cílem Svazu je, aby zejména projekty zaměřené na výstavbu vodovodů a kanalizací, na ochranu před povodněmi nebo revitalizace vodních toků, přinášely co nejvyšší efekt, a aby představovaly pro investory zajímavou příležitost.

Závěrem předseda Petr Kubala připomněl, že právě problematiku sucha a extrémních hydrologických jevů bude nezbytně odpovědně řešit, a to se všemi, i ne zrovna příjemnými doprovodnými jevy. Připomenutí významu vody při příležitosti Světového dne vody znamená, že musíme myslet nejen na letošní a příští rok, ale zejména na budoucí generace. Právě při řešení této problematiky předpokládá uplatnění odborné erudice všech členů Svazu vodního hospodářství nejen při realizaci konkrétních technických a environmentálních, případně legislativních opatření, ale i ve směru k trvalé osvětě vůči široké veřejnosti.

Poplatky ve vodním hospodářství z pohledu SOVAK ČR

Na vystoupení předsedy SVH ČR navázal František Barák, předseda představenstva SOVAK ČR na téma aktuální problémy oboru vodovodů a kanalizací. Úvodem konstatoval problémy v zásobování pitnou vodou, které se vyskytly v nedávném suchém období, kdy došlo k významnému snížení kapacity povrchových i podzemních vodních zdrojů. Zdůraznil, že SOVAK ČR podporuje veškerá opatření pro zadržování vody v krajině nebo ve stávajících i nově připravovaných vodních nádržích v blízkosti

vodovodních přivaděčů. Současně s tím je třeba sledovat lepší hospodaření s vodou, recyklaci vody a zvyšovat vsaky srážkové vody vhodnou retencí.

Dále se ve svém vystoupení věnoval ekonomickým záležitostem oboru a souvisejícími motivačními nástroji ve prospěch udržitelnosti vodních zdrojů. Kritizoval výjimku v § 20 odst. 6 zákona o vodovodech a kanalizacích, týkající se odvádění srážkových vod do kanalizace. Odstraněním této výjimky by se nově zpoplatněným subjektům vyplatilo realizovat účinná opatření, např. budování retenčních nádrží a vsakovacích míst, budování oddílné kanalizace apod.

Konstatoval i problém současné koncepce „poplatků“ ve vodním hospodářství a tendence jejich stálého zvyšování, a to ať se týká vypouštění odpadních vod nebo připravovaného zvýšení poplatků za odběr podzemní vody. Zmínil rovněž i trvale rostoucí platby za odběr vody povrchové. Provedl též srovnání obdobných plateb a poplatků ve vodním hospodářství s přístupy jiných evropských zemí. Závěrem uvedl, že podíl poplatků podle vodního zákona, daní a plateb za odběr povrchové vody, činí více než 40 % z celkových ročních tržeb oboru vodovodů a kanalizací, což je nejvíce ve srovnání s jinými evropskými zeměmi.

Novinky z ministerstev

V rámci slavnostního setkání dále vystoupili zástupce Ministerstva zemědělství Pavel Punčochář a náměstek ministra životního prostředí Jan Kříž. Pavel Punčochář představil aktuální témata řešená v uplynulém roce a v současnosti na úrovni sekce vodního hospodářství na Ministerstvu zemědělství. Nejprve shrnul současný stav přípravy i vydaná rozhodnutí vlády týkající se vodního hospodářství:

- změna koncepce VD Teplice (dnes VD Skalička) na Bečvě z původní suché nádrže na nádrž se zásobním objemem zadržené vody; v současné době probíhají jednání s dotčenými obcemi a připravuje se 2. fáze majetkoprávního vypořádání,
- schválení Národních plánů povodí a Plánů pro zvládnutí povodňových rizik,
- schválení Programů opatření v rámci Národních plánů povodí (na celostátní úrovni je navrženo jedenáct konkrétních opatření); dále poznamenal, že na úrovni dílčích povodí bylo navrženo celkem 4 691 opatření s celkovými náklady 116,11 mld. Kč,

- podle usnesení vlády ČR z prosince 2015 bude do 15. 4. 2016 zpracována novela nařízení vlády s úpravou hodnot v příloze č. 7 (BAT); poznamenal, že Ministerstvo zemědělství zpracovalo analýzu nákladů úpravy stávajících ČOV pro navrhované limity BAT – například fosfor celkový:
 - pro nejpřísnější limit: 15,370 mld. Kč (cca 95 % ČOV nevyhovuje limitu),
 - pro maximální limit: 3,830 mld. Kč (cca 55 % ČOV nevyhovuje limitu).

Dále uvedl připravované a projednávané změny vodního zákona, jednak „poplatky ve vodním hospodářství“, u nichž probíhá vypořádání mezirezortního připomínkového řízení, a dále přípravu realizace opatření pro zmírnění negativních dopadů sucha a nedostatku vody; zásadní je zpracování kapitoly pro zvládnutí sucha (vznikla pracovní skupina, která shrne a vyhodnotí náměty odborné veřejnosti). Závěrem připomněl aktuální stav některých dotačních programů Ministerstva zemědělství na úseku vodního hospodářství. Byl založen nový program Podpora opatření na drobných vodních tocích a malých vodních nádržích na období 2016–2020; žádosti v rámci I. výzvy budou přijímány do 29. 4. 2016. V rámci programu Výstavba a technické zhodnocení infrastruktury vodovodů a kanalizací je připravena III. výzva s příjmem žádostí od 4. 4. do 16. 9. 2016 (celková alokace 400 mil. Kč). Pavel Punčochář informoval rovněž o zřízení odboru dozoru a regulace vodárenství na Ministerstvu zemědělství a to s oddělením analytickým a benchmarkingu a oddělením stížností, kontroly a regulace. Rozhodující cíle odboru jsou dohled nad dlouhodobou udržitelností sektoru vodovodů a kanalizací, zlepšení ochrany spotřebitelů a transparentnost cen pro vodné a stočné (spolu s Ministerstvem financí).

Náměstek ministra životního prostředí Jan Kříž nejprve představil finanční alokace jednotlivých „specifických cílů“ Prioritní osy 1: Čistota vod v rámci OPŽP 2014–2020.

- SC 1.1 Snížit množství vypouštěného znečištění9,5 mld. Kč
- SC 1.2 Zajistit dodávky pitné vody v odpovídající jakosti a množství.....3,1 mld. Kč
- SC 1.3 Zajistit povodňovou ochranu intravilánu.....6,3 mld. Kč
- SC 1.4 Podpořit preventivní protipovodňová opatření..... 2,1 mld. Kč

Dále zmínil některé zásadní změny pravidel administrace projektů v Prioritní ose 1 oproti OPŽP 2007–2013, například požadavek na stupeň projektové dokumentace

v úrovni DSP při podání žádosti, zařazení rekonstrukce vodovodních a kanalizačních řadů i systémů jednotné kanalizace do nezpůsobilých výdajů a naopak zařazení kanalizačních přípojek do výdajů způsobilých. Zmínil též novinku – zařazení Aktivita 1.3.2 – Hospodaření se srážkovými vodami v intravilánu.

Následující tabulkou rekapituloval dosud vyhlášené výzvy na SC 1.1 a 1.2:

Název výzvy	Datum uzavření výzvy	Alokace výzvy (EU zdroje)	Počet žádostí	Součet z požadované podpory (EU zdroje)
1. výzva, PO1, SC 1.1, průběžná	13.11.2015	750 mil. Kč	10	323 798 723 Kč
2. výzva, PO1, SC 1.2, průběžná	13.11.2015	50 mil. Kč	1	12 760 708 Kč
21. výzva, PO 1, SC 1.1, kolová	5.1.2016	3 300 mil. Kč	193	5 438 988 374 Kč
22. výzva, PO 1, SC 1.2, kolová	5.1.2016	1 600 mil. Kč	43	796 724 506 Kč

Předpokládá, že posouzené projekty vodovodů a kanalizací budou v květnu předloženy „výběrové komisi“ a „rozhodnutí“ Ministerstva životního prostředí bude sděleno žadatelům do konce června 2016. Dne 15. 9. 2016 budou vyhlášeny další výzvy na předložení žádostí o podporu projektů vodovodů a kanalizací s alokací 2,6 mld. Kč na projekty aktivity 1.1.1 a 1.1.2 a s alokací 0,74 mld. Kč na projekty „pitné vody“.

Následující tabulkou rekapituloval dosud vyhlášené výzvy na SC 1.3 a 1.4:

Název výzvy	Datum uzavření výzvy	Alokace výzvy (EU zdroje)	Počet žádostí	Součet z požadované podpory (EU zdroje)
3. výzva, PO1, SC 1.3, kolová	13.11.2015	300 mil. Kč	23	372 128 346 Kč
4. výzva, PO1, SC 1.4, kolová	13.11.2015	200 mil. Kč	136	382 108 008 Kč

Připomněl, že je vyhlášena Výzva č. 34 a 35 pro příjem žádostí o podporu projektů SC 1.3: Zajistit povodňovou ochranu intravilánu a SC 1.4: Preventivní protipovodňová opatření – aktivita 1.4.3 a 1.4.1 – studie; žádosti by měly být předkládány do 31. 5. 2016.

Náměstek Jan Kříž představil i výzvu č. 7/2015 k předkládání žádostí o půjčku z národních zdrojů SFŽP na projekty vodovodů a kanalizací podpořených z OPŽP. Na výzvu je alokováno 500 mil. Kč s tím, že žádosti lze podat až do 31. 12. 2016.

Z Národního programu SFŽP lze předložit i žádost o podporu na zvýšení udržitelnosti a efektivity hospodaření s vodou a kaly v malých obcích do 500 obyvatel a to v rámci projektu Chytrá obec – hospodaření s vodou. Celková alokace je 50 mil. Kč, výše dotace je až 80% z celkových uznatelných výdajů.

Závěrem upozorňuji zájemce o prezentace vystupujících, že je naleznou na stránkách www.svh.cz. Letošní setkání vodohospodářů opět splnilo své odborné i společenské poslání a zájem účastníků potvrdil jeho opodstatněnost.

Ing. Jan Plechatý

Vodohospodářský rozvoj a výstavba a.s.

e-mail: plechaty@vrv.cz